

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 106 hallituksen esityksen johdosta laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunta on 26 päivänä marraskuuta 1985 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 230/1985 vp. laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta. Tämän esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt 17 päivänä kesäkuuta 1983 valiokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi lähetetyn ed. Jaakonsaaren toivomusaloitteen n:o 177/1983 vp. saman yhtiön eri kunnissa olevien tuotantolaitosten verottamisesta omana yksikkönään ja eduskunnan 29 päivänä maaliskuuta 1985 valiokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi lähettämän ed. Pokan ym. toivomusaloitteen n:o 126/1985 vp. vesivoiman tuottamiskunnalle tulevien verotulojen määräästä.

Tulo- ja varallisuusverolain mukaan maatalaan kuuluvan kosken tai koskiosuuden käypä arvo lisätään tilan arvoon sen mukaan kuin valtiovarainministeriö tarkemmin määrää. Käypä arvo määrätään kosken vesivoiman perusteella. Vesivoiman arvo määrätään samojen perusteiden mukaan sekä rakentamattomissa että rakennetuissa koskissa. Vesivoiman arvon laskemisperusteena pidetään kosken keskivirtaamalla laskettua tehoa kilowateissa. Kosken tehon määrään vaikuttavat sen putouskorkeus ja virtaama.

Hallitus ehdottaa, että rakentamattomien koskien vesivoiman verottamisesta luovuttaisiin. Tulo- ja varallisuusverolain 41 §:ään ehdotetaan tämän vuoksi lisättäväksi uusi 11 kohta, jonka mukaan veronalaisia varoja ei ole oikeus vesivoimaan koskessa, joka ei ole rakennettu tai rakenteilla.

Rakennetun kosken vesivoiman arvon saattamiseksi käypää arvoa vastaavalle tasolle hallitus ehdottaa nykyisen laskentakaaavan mukaisesta arvostamisesta luovuttavaksi. Rakennettujen tai rakenteilla olevien koskien verotusarvojen määräämistä varten verohallitus yleisenä verotustoimintajohdavana ja valvovana viranomaisena antaisi ohjeet vesivoiman arvostamisesta. Rakennettujen koskien verotusarvot laskettaisiin valtion teknisessä tutkimuskeskuksessa.

Vesivoimalaitosten sekä maapohjan että rakennusten ja rakennelmien arvostus on käytännössä nykyisin epäyhtenäistä. Tämän epäkohdan poistamiseksi hallitus ehdottaa, että vesivoimalaitokset kaikissa tapauksissa arvostettaisiin samojen perusteiden mukaan. Tulo- ja varallisuusverolain 46 §:n 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi lisäämällä siihen uusi kohta, jonka mukaan vesivoimalaitokseen kuuluvan rakennuksen, padon, altaan ja muun rakennelman ikäalennus on yksi prosentti. Samalla ehdotetaan säännökseen eräitä kielellisiä muutoksia. Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös vesivoimalaitoksen rakenteiden vähimmäisarvosta. Säännöksen mukaan käytössä olevaan vesivoimalaitokseen kuuluvan rakennuksen, padon, altaan ja muun rakennelman arvoksi katsottaisiin aina vähintään 40 prosenttia niiden jälleenhankinta-arvosta.

Vesivoimayhtiöt ovat varallisuusverosta vapaita tulo- ja varallisuusverolain 14 §:n nojalla, joten edellä selostetulla verotusarvojen korotuksella on vain välillinen ja vähäinen vaikutus valtion verotuloihin. Uudistuksella olisi sitä vastoin eräitä vaikutuksia vesivoimayhtiöiden ja muiden vesivoimalaitoksia omistavien yhtiöiden kunnallisverotukseen. Jos kunnallisverotusta toimitettaessa liikkeestä tai muusta kiinteistöstä kuin varsinaisesta maatalouskiinteistöstä ei ole jäänyt lainkaan verotettavaa tuloa tai tulo on vähäinen, toimitetaan verotuslain 72 §:n 1 momentin 4 kohdan mukainen harkintaverotus. Tällöin on harkittava se kohtuullinen määrä, jonka mukaan verotus on toimitettava. Edellä lueteltujen varallisuuserien verotusarvo saattaa vaikuttaa tähän kohtuulliseksi harkittuun määrään. Kun verovelvollisella on liiketoimintaa tai kiinteistöjä eri kunnissa, vaikuttavat verotusarvot siihen, mitkä kunnat ja missä suhteessa saavat verotuloja. Rakennettujen ja rakenteilla olevien koskien vesivoiman arvon ja vesivoimalaitosten rakennusten sekä rakennelmien verotusarvon määräytymistä koskevat muutokset lisäisivät siten vesivoimalaitosten sijaintikuntien saamia kiinteistöäyriä.

Toivomusaloitteessa n:o 177/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin kunnallis- ja yritysverotuksen uudistamiseksi siten, että saman yhtiön eri kunnissa olevia tuotantolaitoksia verotettaisiin kunnallisverotuksessa kutakin omana yksikkönään, jotta elinkeinotulojen verotus kohtaantuisi nykyistä oikeudenmukaisemmin vesivoiman ja muiden luonnonvarojen jalostus- ja sijaintikuntiin.

Toivomusaloitteessa n:o 126/1985 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti korjaamaan Pohjois-Suomen kunnille vesivoiman verotuksessa havaitut epäkohdat niin, että tuotantokunnat saisivat vesivoimasta veroa siellä syntynyttä tuloa vastaavan määrän ja että tämä taso taattaisiin myös energiahintojen muuttuessa.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta kuitenkin toteaa, että lain täytäntöönpanon edellyttämät selvitys- ym. toimenpiteet eivät ole vielä

edenneet siihen pisteeseen, että voitaisiin varmuudella todeta lainmuutoksen vaikutukset eri verovelvollisten verotukseen ja kuntien verotuloihin sekä sähkön hintaan. Valiokunta edellyttää tarvittavien selvitysten pikaista suorittamista. Jotta näiden selvitysten valmistuttua hallitus voisi ryhtyä uudistuksen toteuttamisen mahdollisesti edellyttämiin muihin lainsäädäntötoimenpiteisiin vielä ennen uudistuksen käyntöön soveltamista, valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että lain voimaantuloa lykättäisiin ehdotetusta kahdella vuodella, jolloin lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1988 toimitettavassa verotuksessa. Lisäksi valiokunta edellyttää, että jatkoselvitysten yhteydessä selvitetään myös mahdollisuudet luopua nykyisen kaltaisesta harkintaverotuksesta ja ottaa käyttöön tuotetun sähkön perusteella määräytyvä vesivoimalaitosten kunnallisverotus.

Käsitlemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettanut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen näin kuuluvana:

Laki

tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1974 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1043/74) 40 §:n 2 ja 3 kohta, 41 §:n 9 ja 10 kohta, 45 §:n 4 momentti ja 46 §:n 3 ja 4 momentti sekä

lisätään 40 §:ään uusi 4 kohta ja 41 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 25 päivänä heinäkuuta 1975, 23 päivänä joulukuuta 1981 ja 3 päivänä joulukuuta 1982 annetuilla laeilla (607/75, 1006/81 ja 870/82), uusi 11 kohta seuraavasti:

40, 41, 45 ja 46 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 . Sitä sovelletaan ensimmäisen ker-
ran vuodelta 1988 toimitettavassa verotuksessa.

Samalla valiokunta ehdottaa,

*että toivomusalitteet n:o 177/1983
vp- ja 126/1985 vp. hylättäisiin.*

Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 1987

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Salolainen, jäsenet Joutsenlahti, Koskenniemi, Linna, Malm, Mäki-Hakola (osittain), Poutanen, Rosnell, Rönholm, Surakka (osittain), Sutinen (osittain), Tenhiälä, Tikka ja Vainio (osittain) sekä varajäse-

net Eklund (osittain), Hietala (osittain), Jokela (osittain), Järvenpää (osittain), Kuusio (osittain), Lahti-Nuuttila, Manninen (osittain), Mattila (osittain), Pekkarinen (osittain), Piipari (osittain), Rusanen, Sasi, Savolainen ja Vepsäläinen.

Vastalause

Sinänsä on perusteltua ryhtyä sen kaltaiseen sähköyhtiöiden kunnallisverotuksen tasaamiseen eri kuntien kesken kuin mitä hallituksen esityksessä tarkoitetaan.

Olemme myös katsonneet, että voimaantulon siirtäminen kahdella vuodella ei ole vahingoksi, kunhan muutos saadaan toteutetuksi.

Kun on esitetty epäily, että muutos johtaisi kotitalouksilta perittävän sähkön hinnan nousuun, olemme pitäneet aiheellisena ehdottaa perusteluissa lausumaa, joka velvoittaisi hallituksen selvittämään, merkitsisikö laki sähkön kuluttajahinnan nousua. Mikäli näin uhkaisi käydä, katsonne,

— *ensinnäkin* että laki voi siitä huolimatta tulla perusidealtaan voimaan sellaisenaan (emme siis vaadi, että se tällaisessa tapauksessa kumottaisiin eikä siihen valiokunnan mietinnön perusteluihin ehdottamamme kannanotto tähtää)

— *ja toiseksi* että uudella lailla estettäisiin hintapaineen kohdistuminen kotitalouksiin eli että se kohdistuisi yritystoimintaan. Tällaisella uudella lailla voitaisiin myös puuttua siihen, että sähkön kuluttajahinnoittelu suosii osakassähköä saavaa suurteollisuutta ja yleensäkin sähkön suurkäyttäjiä, kun taas kuluttajina kotitaloudet joutuvat maksamaan suhteellisesti korkeampaa hin-

taa. Energian säästävän käytön kannalta olisi-kin tarkoituksenmukaista kohdentaa energian verotus yritystoimintaan eli menetellä päinvastoin kuin hallitus ja eduskunnan enemmistö ns. energiaverouudistuksen yhteydessä, jolloin yrityksiin kohdistuvaa energiaveroa siirrettiin miljardi markkaa kotitalouksien maksettavaksi.

Pidämme valitettavana, että valiokunnan enemmistö ei ole voinut yhtyä esittämiimme näkemyksiin. Pikemminkin valiokunnan mietintö saatetaan jopa ymmärtää niin, että koko laki tulisi peruuttaa, jos sähkön hinta nousee.

Ehdotammekin,

että perusteluissa lausuttaisiin:

”Lain täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet eivät ole vielä edenneet siihen pisteeseen, että voitaisiin varmuudella todeta lainmuutoksen vaikutukset eri verovelvollisten verotukseen ja kuntien verotuloihin. Valiokunta edellyttää hallitukselta tarvittavien selvitysten pikaista suorittamista ja, jos laki olisi johtamassa kotitalouksien energian hinnan nousuun, sellaisen esityksen antamista ennen lain voimaantuloa eduskunnalle, jolla tämä voidaan estää.”

Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 1987

Osmo Vepsäläinen

Irma Rosnell

Niilo Koskenniemi

